

Definícia ekocentra - strediska environmentálnej výchovy

(text vypracovaný pre účely Krajskej koncepcie EVVO TSK do roku 2030)

Pre účely budovania infraštruktúry environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu je nevyhnutné zadať termín ekocentrum, resp. stredisko environmentálnej výchovy (environmentálno-vzdelávacie centrum).

Na úrovni Slovenskej republiky nie sú zatiaľ definované tieto štandardy ani v rezortnej koncepcii EVVO do roku 2025 (zostavená v r. 2015).

Podľa Správy o činnosti organizácie SAV za rok 2005, Ústavu krajinnej ekológie SAV, je ekocentrum výchovno-vzdelávacie a poradenské centrum v environmentálnej oblasti poskytujúce širokej verejnosti informácie a konzultácie v oblasti ochrany a tvorby životného prostredia. Je sústredené na priblíženie a poznávanie krajiny ako celku. Opisuje a ilustruje vlastnosti jednotlivých krajinotvorných zložiek.

Podľa MŽP SR (<https://www.sazp.sk/zivotne-prostredie/environmentalna-vychova-a-vzdelavanie/ekostrediska-na-slovensku/>) je ekocentrum inštitúcia zameraná na podporu, propagáciu, výchovu, vzdelávanie a osvetu, orientovanú na šetrný a zodpovedný prístup k životnému prostrediu, na jeho ochranu, šírenie informácií o udržateľnom rozvoji a jeho aplikáciu do praxe.

Ekocentrum predstavuje multifunkčné centrum, ktoré ponúka vzdelávacie, prípadne ubytovacie, priestory v interiéri a zároveň ponúka možnosť realizácie aktivít v teréne prostredníctvom tematicky vytvorených náučných chodníkov a stanovišť.

Činnosť ekocentra zahŕňa aktivity environmentálnej výchovy, environmentálneho vzdelávania a environmentálnej osvetu, ktoré cielene prispievajú k zvyšovaniu environmentálneho povedomia, environmentálnej gramotnosti a uvedomelého pro-environmentálneho správania.

Aktivity ekocentra majú náučný, popularizačný, propagačný, zábavný a/alebo rekreačný charakter, pričom dôraz sa kladie na praktické zážitkové učenie a interaktívnu formu ponúkaných/realizovaných aktivít.

Cieľovou skupinou ekocentra sú deti, žiaci základných škôl, študenti stredných a vysokých škôl, pedagógovia a široká verejnosť všetkých vekových kategórií.

V ČR existuje prehľadný webový portál <http://www.ekocentra.cz/ekocentra/> spravovaný MŽP ČR, podľa ktorého ekocentra (definované ako strediská environmentálnej výchovy) poskytujú viacerým cieľovým skupinám široký rozsah služieb v oblasti životného prostredia. Organizujú environmentálne programy pre mimoškolskú a školskú mládež. Informujú a vzdelávajú i širokú verejnosť pracovníkov štátnej správy či komerčného sektora v mnohých oblastiach životného prostredia (energetika, odpady, starostlivosť o krajinu, biopotraviny, doprava a iné). Z viac ako 100 stredísk je časť bytových (24).

Aj pre účel certifikácie je potrebné zdefinovať presné požiadavky na ekocentrum. Nakoľko slovenský ekvivalent zatiaľ neexistuje, navrhujeme vychádzať z požiadaviek na ekocentra v ČR:

Návrh požiadaviek na definovanie ekocentra alebo strediska environmentálnej výchovy:

- je právnická osoba,
- má vo svojom štatúte uvedenú environmentálnu výchovu, vzdelávanie alebo osvetu (alebo ich ekvivalent) ako jednu zo svojich hlavných činností,
- má zaistenú jednu osobu, ktorá zodpovedá za programovú ponuku a kvalitu služieb v oblasti EVVO,
- má trvale zverejnenú ponuku / prehľad svojich verejne dostupných programov (nie služieb pre vlastných členov, zamestnancov a žiakov),
- uskutočňuje programy zamerané na EVVO v celkovom súhrne 2 000 účastníkohodin priamej vzdelávacej činnosti alebo 5 000 účastníkov ročne,
- realizuje EVVO minimálne 12 mesiacov, v posledných 6 mesiacoch min. v rozsahu 500 účastníkohodín alebo 2500 účastníkov.

Použitá literatúra:

1. Správa o činnosti organizácie SAV za rok 2005, Ústavu krajinnej ekológie SAV: http://www.uke.sav.sk/wp-content/uploads/UKESAV_Annual_Report_2005.pdf, s.10
2. EKOSTrediská na Slovensku: <https://www.sazp.sk/zivotne-prostredie/environmentalna-vychova-a-vzdelavanie/ekostrediska-na-slovensku/>
3. <http://www.ekocentra.cz/ekocentra/>
4. Kritéria kvality EVVO: <http://www.certifikace-sev.cz/data/A/D/h/Priloha-Kriteria-kvality-EVVO.pdf>

KONCEPT pobytového Strediska environmentálnej výchovy pre Stredné Považie

Popis ekocentra - vzdelávacej časti:

- pozostáva z ...

...haly (slúži zároveň ako recepcia, miesto na verejné výstavy a ekoporadenský bod pre individuálne návštevy, verejne prístupná knižnica, obchodík),

...2 učebni s kapacitou 30-40 osôb (na prednášky, výučbové programy pre školy a školské zariadenia, krúžky, klubovú činnosť),

...expozície moderných ekotechnológií (vnútri aj vonku),

...sociálneho zázemia (kuchyňa, šatňa, WC návštevníkov, WC personál, sprcha personál...),

...skladov vnútorného a vonkajšieho, náradovne, dielne,

...vonkajšej učebne,

...výbehov pre zvieratá (minizoo),

...laboratória (najmä chemického - zariadeného napríklad na orientačné rozbory vody, pôdy, obsahu látok vo vyprodukovanej zelenine, ovocí...),

...požičovne bicyklov, pri vode požičovňa lodičiek,

...certifikovanej ukážkovej prírodnej záhrady, príp. sadu, príp. ukážkovej ekofarmy

+ byt správcu; príp. ubytovanie pre lektorov;

pobytová funkcia:

- poskytuje aj ubytovacie a stravovacie služby pre min. 30 osôb, s rozšíreným zázemím;

- rekreačné zázemie: lúka na stanovanie, na hranie, ihrisko pre deti, altán, ohnisko, ...

činnosť:

- krátkodobé programy pre školy, školské zariadenia (výučbové programy, semináre, workshopy, diskusie, prednášky), poriada výstavy, realizuje individuálne ekoporadenstvo pre odbornú aj laickú verejnosť...

- viacdňové pobytové programy najmä pre školy. Programy sú zamerané najmä na ekologické poľnohospodárstvo, ochranu prírody a krajiny, život v prírode, na ekologickú výchovu, prevažná časť výučby prebieha priamo v teréne. V lete prebiehajú v ekocentre letné táborové pobyty pre deti, mládež, rodiče s deťmi, príp. viacdňové kurzy pre odbornú aj laickú verejnosť.

umiestnenie zariadenia

ideálna (pre vzdelávacie účely) je blízkosť chráneného územia, ako aj blízkosť lesného, lúčneho a vodného ekosystému;

vhodné je umiestnenie v atraktívnej turistickej lokalite, na frekventovanej turistickej ceste, trase, zariadené aj pre náhodných okoloidúcich;

alt. umiestnenie pri Váhu - učebňa + návštevnícke centrum na vode vo forme hausboatu - ukážky sebestačného energetického ostrova, zázemie, ubytovanie na brehu

príklady zo sveta:

http://www.rwlnetwork.org/media/90111/case_study_ge.pdf

<http://baglob.de/baglob/>

<https://www.farmgarden.org.uk>

<https://shelburnefarms.org>